

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд на тема

Значение и смисъл на изучаването на съвременния български роман в средното училище

за придобиване на образователната и научна степен *доктор* по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по литература)

Докторант: **Николай Боянов Метев**

Член на научното жури и научен ръководител на докторанта:

проф. дпн Адриана Емилова Симеонова–Дамянова, СУ «Св. Климент Охридски»

Представеният за публична защита дисертационен труд се характеризира с ясна структура и композиция, съответстващи на темата му, на концептуалния подход към нея и на нейното оптимално разчленяване. Предметът, обектът, целите, задачите, методиката и хипотезата на изследването са описани адекватно и коректно в увода. Пак там с достатъчна вещина и мяра, съответстваща на функционалния им статут на оператори в труда, са теоретично моделирани ключовите концепти от наслова – *значение* и *смисъл*, а върху основата на теоретичното моделиране се изгражда и хипотезата на изследването, която ги обвързва, от една страна, помежду им: значението се явява условие на конструирането на смисъла; от друга – с обучението и образованието по литература, положени в същите отношения като значението и смисъла. Нататък двете глави на разработката съответстват на двата образователни профила на съвременния български роман, с които според труда той може да бъде интегриран по приносен начин в образованието по български език и литература в гимназиалната образователна степен. Към това първо структурно диференциране се прибавя второ, което обособява във всяка от главите по две подчасти (некомпактно разположени от композиционна гледна точка), като едната излага интерпретативните прочити на докторанта на избраните от него като представителни за съвременния български роман текстове, а другата конструира

методически сценарий за приносното вписване на романите в ученето и преподаването на литературата в училище. Специално си струва да се отбележи обобщението, направено в края (заключението) на работата, което – освен че изпълнява своите подразбиращи се функции – още и преконтекстуализира по продуктивен и перспективен начин залозите на изследването. Приносните моменти на дисертационния труд, изведени в края му, също намираме за коректно описани.

Референти на обобщителното название в наслова – *съвременен български роман* – в труда са три романа от български автори, които – при цялата условност (нефиксираност на границите) на *съвременността* – усетът ни с лекота разпознава като действително съвременни. Изборът на само три романа преценяваме като успешен: малкият брой текстове позволява промислянето и конструирането и на двата им по-горе споменати профила с необходимата задълбоченост и (относителна) изчерпателност. Непременно трябва да се подчертае и изисканият естетически вкус, проявен от докторанта в коментирания избор.

Специфична характеристика на дисертацията представя модусът на очертаване и уплътняване на значението и смисъла на изучаването на съвременния български роман в училище: трудът предимно *показва*, демонстрира значността и смисъла на въпросното изучаване, имплементирайки ги в методическия сценарий, като се въздържа от рефлексивни/перформативни речеви жестове. Различаването между ключовите за труда концепти затова и рефлексира върху структурацията му: първата глава разчита на съпоставките между класически повествователни текстове и съвременни български романи (сякаш са знаци в система), а втората глава – на интерпретациите на отделни съвременни романи, свързани не съпоставително, а повече тематично с класически творби, предназначени за задължително изучаване. Този подход, оказва се, допринася за плавния, смеем да кажем – дори интригуващия, прочит на цялото на работата. По аналогичен – и симетричен – на този модус начин е решено и присъствието на безспорно необходимите на труда литературна теория и критика на романа/романите. Теоретичните проучвания присъстват имплантирани и разпределени според нуждите на контекста в тъканта на труда, без да са обособени нито като референции, нито като критически прочит в отделен сегмент от изложението. Същото се отнася и за критическите изследвания върху съвременните български романи, с които диалогизират интерпретативните опити на Н.

Метев. Така, от край до край литературната теория и критика (а също и философията в допирните си точки с тях) се откриват като инструмент, а не като самоцел на труда.

Безспорно една от много силните страни на труда са интерпретациите на (съвременните) романи, вписани в него. Докторантът съумява да открие и обоснове собствена гледна точка, която – това може би е най-важното! – поражда у читателя нови интерпретативни идеи. Друго постижение на тълкуванията, осъществени от Н. Метев, което не бива да бъде подминато, е това, че те съумяват да конструират постмодерността като измерение и на проблематиката, и на структурата на текстовете, т.е. да експлицират тяхната съвременност не просто в хронологичен, но и в социокултурен план.

Пунктуалното, внимателно, детайлно, **търпеливо** вглеждане в романовите текстовете, които Метев чете „бавно“, изпъква и в извайването на методическия сценарий, който при това най-често е многовариантен, разпластяващ се. Така, странящ от грандиозни („революционни“) методически идеи, които биха прозвучали наивно-нереалистично, трудът залага на бавната, всекидневна работа, която „стъпка по стъпка“ култивира гимназиста като компетентен, но и „отзивчив“ читател. Методическият сценарий ползва най-продуктивните конструктивистки принципи – вкореняването на литературната проблематика в жизнения опит на учениците, ученето чрез участие/действие (в т.ч. и литературно писане), саморефлексията, самостоятелното/активното учене, ученето едни от други, интердисциплинарни контекстуализации на литературата... „Антисистемността“ на разработката проличава тъкмо в методическия сценарий, който разчита на „попътното“ усвояване на теоретични знания – на тези и на толкова от тях, които и колкото са необходими за разбиращото четене и/или литературно писане. Чужд на всякаква претенция за елитарност, сценарият припознава като свой образователен залог, който определено може да се идентифицира като амбициозен, далеч от някаква посредственост или скромност. В тази прецизно удържана мяра се състои едно от особените достойнства на труда. В работата – длъжни сме да добавим – личи собствен почерк, много от въпросите и задачите, от аранжиментите на ситуациите и контекстите на заниманията са оригинални и изобретателни.

Обсъждането на труда на Н. Метев в първичното звено провокира някои редакции, вкл. и на частта от методическия сценарий, включваща визията на Рикьор за феноменологичното и обективното време в обвързаността им с проблематиката на разказа

и на идентичността на субекта. Няма съмнение, че в окончателната редакция докторантът вече уверено владее (методически) философско-теоретичния материал, а сценарият удържа консистентността си. Въпреки това остават опасенията ни около податливостта на този материал на правенето достъпен за ученици. Но също и надеждите ни тези опасения да се окажат неоснователни...

Цитираната библиография на труда би могла да се стори някому неизчерпателна, от една страна, от друга – ограничена само до източници на български език, в т.ч. и преведени. Да обърнем внимание обаче, че става дума за цитирана, а не за използвана библиография. Очевидно изборът на докторанта е ръководен от четири неотклонно следвани критерия – *достатъчност*, *методическа функционалност* (педагогическа конвертируемост), *кохерентност* и *представителност* на теоретичните и литературнокритическите източници. И доколкото, както вече подчертахме, трудът не обособява в себе си части, специално фокусирани върху критическо четене и основана на него селекция на теоретични парадигми и романова критика, използваната в него библиография може да бъде определена като достатъчна.

Авторефератът представя съдържанието на дисертационния труд коректно и е изготвен съобразно конвенциите на жанра.

В заключение – убедено предлагам научното жури да присъди на Николай Боянов Метев образователната и научна степен *доктор* по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по литература).

29април 2017 г.

Подпис:

/проф. А. Дамянова/